

Asia: VN/26964/2022

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä: Avioliittoon pakottamisen rangaistavuuden selkeyttäminen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LOISTO SETTLEMENTTI

Vastaus Lausuntopyyntöön työryhmämietinnöstä: Avioliittoon pakottamisen rangaistavuuden selkeyttäminen

Lausuntopyyntönumeron diaarinumero: VN/26964/2022

Loisto settlementti lausuu asiasta kunniaan liittyvän väkivallan vastaisen Sopu-työn asiantuntijuuteen perustuen. Sopu-työ on tehnyt kunniaan liittyvän väkivallan vastaista työtä vuodesta 2012 ja yksikön asiakkaina on pakkoavioliitossa tai sen kaltaiseksi muuttuneessa suhteessa olevia naisia, miehiä, muunsukupuolisia ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvia.

Loisto settlementin Sopu-työ on osallistunut jo aikaisemmin järjestettyihin kuulemistilaisuuksiin. Näissä yhteyksissä Loisto settlementti on tuonut esiin näkökulmia, jotka tässä mietinnössä tulevatkin näkyväksi.

Mietintö on laaja ja esityksellä on tarkoitus selkiyttää pakkoavioliiton rangaistavuutta nykytilaan verrattuna. Loisto settlementin näkökulmasta on tärkeää, että esitykseen on sisällytetty avioliittoon pakottamisen ohella myös avioliittoon pakottamisen yritys ja avioliiton purkamisen estäminen. On myös hyvä, että esityksessä on otettu huomioon juridisten avioliittojen ohella mukaan myös avioliittoon rinnastettavat liitot.

Lisäksi on hyvä, että mietinnössä tuodaan esiin tarve määritellä pakottaminen laajemmin kuin nykyisellään Istanbulin sopimuksessa on määritelty. Pakottamisen taustalla on erilaisia valta- ja riippusuhteita em. ohella, kuten psykologinen, sosiaalinen, taloudellinen ja esimerkiksi oleskelulupa sidottu riippuvuus. Myös huoltajuuksilla ja lapsiin liittyvillä muilla asioilla kiristetään, painostetaan ja pakotetaan ihmisiä avioliitossa pysymiseen. Lisäksi painostusta ja pakottamista tapahtuu kohdistamalla uhkaa esimerkiksi toiseen lähisukulaiseen tai perheeseen

toisessa maassa. Pakottava kontrolli ja tarve sen rangaistavuuteen on ollut esillä viime aikoina ja se on niin ikään osa pakottamista, joka linkittyy pakkoavioliittoihin. Nämä asiat on huomioitava pakottamisen uudelleen määrittelyssä ja siinä miten ne sisällytetään pakkoavioliittojen rangaistavuuden perusteeksi.

Mietinnössä on tuotu vaikutuksia melko kattavasti esiin, joskin pakkoavioliiton rangaistavuuden mahdollisia negatiivisia vaikutuksia ei esityksestä käy ilmi. Näistä esimerkkinä pakkoavioliiton yrityksen, pakkoavioliittoon joutuneen tai siitä irtautumisesta estämisen uhrit eivät välttämättä uskalla ilmoittaa ja hakea apua tilanteeseensa, koska eivät halua perheenjäsenilleen rikosoikeudellista rangaistusta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että pakkoavioliiton ei tulisi olla rangaistavaa, vaan siihen liittyvät mahdolliset vaikutukset on hyvä tuoda mahdollisimman monipuolisesti esille. Tämä edesauttaa pakkoavioliittojen tunnistamista ja uhrien tukityötä.

Monipuolisesta mietinnöstä huolimatta riittämättömäksi Loisto settlementti katsoo esityksessä olevan pakkoavioliiton määrittelyn epämääräisyyden ja sen, että se sisältyisi vain hallituksen perusteluihin. Kuten edellä totesimme, on hyvä asia, että esitys pitää sisällään myös avioliiton kaltaiset liitot, mutta niiden määrittely ja se, millä tavalla lainsäädännöllä voidaan tosiasiallisesti vaikuttaa esimerkiksi uskonnollisissa yhteisöissä solmittujen pakkoavioliittojen rangaistavuuteen, vaatisi vielä lisäselvitystä. Olisi hyvä, jos erilaisia uskonyhteisöjä ja muita vastaavia tahoja kuultaisiin valmistelutyön tueksi. Lisävalmistelu voisi myös tuoda nykytilanteeseen nähden tärkeää tietoa pakkoavioliitoista esimerkiksi kantasuomalaisissa yhteisöissä.

Sikäli kun määrittelyä on vielä tarpeen lisätä ja sitä kautta edelleen selkiyttää pakkoavioliittojen rangaistavuuteen liittyviä tekijöitä, olisi hyvä myös tuoda esiin sukupuolittuneen väkivallan näkökulma, vaikkakin pakkoavioliitot, kuten esityksessäkin on todettu, koskevat myös poikia ja miehiä. Ihmiskauppasäännökseen sisältyy monia hyviä näkökulmia myös pakkoavioliittoa tarkasteltaessa, voisi erillislaki mahdollisesti olla täsmällisempi. On tärkeää, että myös siihen sisällytetään esimerkiksi oikeus oleskeluluvan säilymiseen, kuten ihmiskaupan uhreilla.

Ollila Kari
Loisto settlementti ry